

Nr 140.

Af herr **Johansson** i Jönköping, *om afsättande till åldersdomspensionering af ett belopp af 1,250,000 kronor m. m.*

Frågan om en allmän ålderdomspensionering har redan under åtskilliga år varit föremål för ett lifligt intresse i landet. Någon lösning af frågan har dock icke hos oss kommit till stånd.

I det trontal, hvarmed 1906 års riksdag öppnades, blef det tillkännagifvet, att regeringen hade saken under pröfning, och förhoppning gafs om att redan under samma år ett principförslag i ärendet skulle föreläggas Riksdagen. Denna förhoppning blef emellertid ej uppfylld. I stället gjordes ärendet sedermera till föremål för en utredning, som därefter alltjämt pågått utan att något resultat af densamma afhörts. Under tiden ha alla andra åtgärder för sakens främjande måst ligga nere. Ingen enskild — om än så intresserad — har haft utsikt att under förhandenvarande omständigheter kunna genom något sitt åtgörande i väsentlig mån förbättra frågans läge eller påskynda dess lösning.

Samma förhållande torde visserligen anses allt fortfarande äga rum. Icke desto mindre dristar undertecknad härmed för Riksdagen framlägga ett förslag i ärendet. Närmast har detta framkallats af en punkt i den till innevarande Riksdag nyligen aflåtna statsverkspropositionen. Däri föreslås nämligen (sid. 56), att ett belopp af 1,250,000 kr., motsvarande den inkomst, som för år 1911 beräknas inflyta i bevillning af fast egendom samt af inkomst, skall af staten under samma år fördelas mellan landsting och städer, som ej deltaga i landsting. Motiveringen för detta regeringens förslag, som jag icke har anledning att här närmare inlåta mig på, lämnas af statsrådet och chefen för finansdepartementet å sid. 31—33 i statsverkspropositionens bilaga angående inkomsterna.

Det synes mig, som om nyssnämnda belopp vore särskildt ägnadt att

användas just för ålderdomspensioneringen. Dess fördelning mellan landstingen och de städer, som ej deltaga i landsting, skulle komma att för dessa medföra en opåräknad inkomst, som de utan kännbar olägenhet kunna afvara. Om medlen i fråga däremot ansloges till ålderdomspensioneringen, skulle denna viktiga frågas lösning därigenom kraftigt främjas, och rikets primärkommuner, hvilka enligt finansministerns mening närmast bort komma i fråga att erhålla medlen, skulle indirekt i form af minskad fattigvårdstunga komma i åtnjutande af åtminstone en del af beloppet.

Jämte nu antydda omständighet ha äfven ett par andra förhållanden föranlett mig att framkomma med det förslag, som innehålles i denna motion. För en lycklig lösning af frågan om ålderdomspensionering synes mig nödigt att söka vinna en erfarenhet, som från början lämnar fast grund åt de beräkningar, på hvilka saken under sin utveckling måste byggas. En dylik erfarenhet har ojämförligt mycket större värde än äfven de mest ingående teoretiska utredningar. Den torde icke kunna förvärfvas på något mer ändamålsenligt sätt, än att man börjar med en ålderdomspensionering i mindre skala.

Genom att så förfara blir man ock i tillfälle att tillgodose ett kraf på rättvisa, som i denna angelägenhet bör beaktas. När helst en ålderdomspensionering blir genomförd, så beredes därigenom för vissa medlemmar af den då lefvande generationen en fördel, hvilken icke i lika mån kan tillkomma alla medlemmar af samma generation. De mest ålderstigna, hvilka redan ha långt bakom sig den åldersgräns, vid hvilken pensionsrätt inträder, komma i ett mindre gynnsamt läge än de, hvilka befinna sig vid eller framför nämnda åldersgräns. Af denna anledning synes mig ålderdomspensioneringen böra taga sin början med de äldsta. Så småningom kan sedan åldersgränsen för pensionsrätt sänkas. Om man tillika börjar med att utdela mindre pensionsbelopp och endast småningom höjer dessa, så vinnes den fördelen, att man tidigare kan sätta ålderdomspensioneringen i gång och samtidigt i största möjliga utsträckning tillgodose rättvisans kraf.

På grund af nu anförda skäl skulle jag för min del finna det lyckligt och ändamålsenligt, om Riksdagen ville besluta, att ofvan omförmälda 1,250,000 kronor, i stället för att utdelas till landstingen och de städer, som ej deltaga i landsting, skola användas till beredande af ålderdomspensioner åt de mest ålderstigna af vårt lands befolkning. För en sådan pensionering skulle jag vilja föreslå följande grunder:

1. Pensionsåldern sättes tills vidare till 85 år och skall hafva uppnåtts senast under året näst före det, för hvilket pension får uppbäras.

2. Pensionsbeloppet sättes, likaledes tills vidare, till 120 kronor för *hel* och 60 kronor för *half* pension.
 3. Berättigad till *hel* pension är hvar och en, som uppnått föreskrifven pensionsålder och i öfrigt innehar stadgade kvalifikationer samt är medellös eller har en inkomst af fastighet, kapital, pension e. d. understigande 90 kronor. Berättigad till *half* pension är hvar och en, som under samma förutsättningar har en inkomst uppgående till 90, men icke till 180 kronor. Vid uppskattning af inkomst, hvarom här är fråga, må hänsyn ej tagas till pensionärs arbetsförtjänst.
 4. Pensionsberättigad kan icke den blifva, som icke åtnjuter god frejd eller som utan att vara anställd i svensk tjänst mer än 10 år vistats utomlands.
 5. Beviljandet af pension sker inom hvarje kommun af en pensionsnämnd, som väljes af vederbörande kommunala myndighet (kommunalnämnd, stadsfullmäktige, allmän rådstuga) och skall ha 3 ledamöter samt 2 suppleanter. Större kommuner indelas i distrikt å högst 10,000 invånare och med särskild pensionsnämnd i hvarje. Pensionsnämnden måste för besluts fattande vara fulltalig, och alla beslut rörande pensioners beviljande eller vägrande böra vara enhälligt fattade. Är detta icke fallet, skola de underställas pröfning af den myndighet, som valt pensionsnämnden. Öfver beslut i pensionsfråga, vare sig det fattats af pensionsnämnd eller af kommunl myndighet, må klagan kunna föras hos Konungens befallningshafvande.
 6. Pensionsnämnd skall senast före november månads utgång hvarje år upprätta förteckning öfver de pensionärer inom dess distrikt, hvilka för det följande året äro berättigade till pension. Förteckningen, som skall innehålla pensionärernas fullständiga namn och adress samt tillika angifva, om pensionen skall vare *hel* eller *half*, öfverlämnas senast den 1 december till postkontor inom eller i närheten af distriktet.
 7. Pensionernas utbetalning sker genom postverket månadsvis i förskott mot en godtgörelse af 10 öre för hvarje utbetalning.
 8. Där pensionär genom hög ålder, sjuklighet e. d. är utståndsatt att själf förvalta sin pension, bör vederbörande fattigvårdsstyrelse för honom eller henne utse en målsman, som tager vård om pensionären. Sådan målsman får icke af pensionären mottaga ersättning för sitt biträde. Kan vården af pensionär ej på detta sätt ombesörjas, må fattigvården helt omhändertaga hans försörjning mot rätt att uppbära pensionen.
 9. Fullständig instruktion för pensionsnämnderna samt nödiga föreskrifter i öfrigt rörande pensioneringen meddelas af Kungl. Maj:t.
-

Af de uppgifter rörande lifslängd och dödlighet, hvilka meddelas i Sveriges officiella statistik, kan man beräkna, att af 100,000 under ett år födda personer kvarleva efter 85 års förlopp i medeltal 25,963,3. Samma statistik meddelar också, att antalet födda i Sverige under perioden 1821—1830 utgjorde i medeltal omkring 95,000. Att döma af dessa siffror, hvilkas tillförlitlighet väl ej kan dragas i tvifvelsmål, skulle alltså i Sverige f. n. finnas mellan 24 och 25 tusen personer, som öfverskridit en ålder af 85 år. Det torde väl icke vara för djärft att antaga, att af dessa personer halfva antalet eller omkring 12,500 befinna sig i sådana ekonomiska omständigheter, att de icke kunna komma i åtnjutande af ålderdomspension enligt här föreslagna grunder. Om man vidare antager, att bland de enligt samma grunder pensionsberättigade halfva antalet kan komma i åtnjutande af *hel* pension och återstoden endast af *half* pension, så skulle enligt dessa beräkningar för år 1911 erfordras omkring 6,250 hela pensioner å 120 kr. och lika många halfva pensioner å 60 kr. Till-samman skulle dessa pensioner erfordra ett belopp af 1,125,000 kronor eller en mindre summa än den, som för ändamålet enligt här gjorda förut-sättningar skulle stå till förfogande. Naturligtvis är det möjligt, att dessa beräkningar kunna komma att visa sig icke hålla streck. Föga troligt är dock, att de skola finnas missvisande på sådant sätt, att en ålderdomspensionering enligt här föreslagna grunder skulle komma att kräfva väsentligt större kostnader, än här angifvits. Skulle ett tillskott till pensionskostnaderna, utöfver det här ofvan omförmälda anslagsbeloppet å 1,250,000 kronor, finnas erforderligt, synes ett sådant tillskott kunna lämnas från arbetareförsäkringsfonden.

Mest önskligt skulle naturligtvis vara, att beslut redan vid innevarande riksdag kunde fattas om påbörjandet af en ålderdomspensionering i hufvudsak enligt här angifna grunder. Om man erkänner det vara en riktig och rättvis tanke, att de mest ålderstigna vid införandet af ålderdomspensionering tillgodoses i främsta rummet och att pensionerandet sedermera successivt utsträcker till lägre åldersklasser, så bör däraf följa, att man ock är villig att fortast möjligt sätta saken i gång. Det kommer i annat fall att dröja oskäligt länge, innan man kommer därhän, att rätt till ålderdomspension inträder vid en någorlunda normal pensionsålder.

Emellertid inser jag fullväl, att ett definitivt beslut i denna fråga icke kan åvägabringas. Äfven om de penningmedel, som enligt detta förslag skulle komma att stå till förfogande för pensioneringen, skulle —

såsom här antagits — finnas tillräckliga för ändamålet under det första året efter pensioneringens påbörjande, så skulle liknande belopp uppenbarligen icke förslå till kostnaderna för pensioneringen under andra och tredje året o. s. v., därest pensioner då komma att utgå till lägre åldersklasser än 85-åringarna. Visserligen är det icke nödvändigt, under vissa förhållanden kanske icke ens lämpligt, att en sänkning af åldersgränsen för pensionsrätt sker för hvarje löpande år; men å andra sidan bör naturligen denna sänkning icke heller ske alltför långsamt. Därför är det önskligt, att man redan från början gör klart för sig, huru medel skola anskaffas jämväl till de efter hand stegrade pensionskostnaderna. — Det är tillika uppenbart, att det här framställda förslaget till grunder för en ålderdomspensionering icke kan göra anspråk på att komma under bedömande utan samband med andra förslag, som dels i ärendet tidigare framkommit, dels kunna komma till synes såsom resultat af den officiella utredning, för hvilken frågan är föremål.

Då jag anser mig kunna hysa den förhoppning, att de här antydda grunderna för en ålderdomspensionering redan genom att de blifvit i detta sammanhang framställda skola vid nyssnämnda utredning vinna det beaktande, som de till äfventyrs kunna förtjäna, skall jag inskränka mig till att på grund af det anförda vördsamt föreslå,

att Riksdagen, med afslag å Kungl. Maj:ts förslag om att ett belopp af 1,250,000 kr. af statskassans medel under år 1911 skall fördelas mellan landstingen i riket och de städer, som ej deltaga i landsting, ville besluta, att dessa medel i stället skola reserveras för beredande af tillgångar till kostnaderna för en blifvande ålderdomspensionering.

Stockholm den 27 januari 1910.

Robert Johansson.